

Jord- och skogsbruksutskottet

Regeringens proposition till riksdagen om statsbudgeten för 2026

Till finansutskottet

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen om statsbudgeten för 2026 (RP 99/2025 rd): Ärendet har remitterats till jord- och skogsbruksutskottet för utlåtande till finansutskottet. Tidsfrist: 27.10.2025.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- lagstiftningsråd Jyri Inha, finansministeriet
- lantbruksråd Esa Hiiva, jord- och skogsbruksministeriet
- ekonomidirektör Matti Hyytinen, jord- och skogsbruksministeriet
- forstråd, Erno Järvinen, jord- och skogsbruksministeriet
- forskningsprofessor Harri Mäkinen, Naturresursinstitutet
- forskningsprofessor Jyrki Niemi, Naturresursinstitutet
- direktör för skogsanvändning och skogsbruksplanering Hannu Lehtonen, Forststyrelsen
- controller Margit Ranta, Livsmedelsverket
- direktör Ari Eini, Finlands skogscentral
- jordbruksdirektör Johan Åberg, Centralförbundet för lant- och skogsbruksproducenter MTK
- centralförbundsordförande Mats Nylund, Svenska lantbruksproducenternas centralförbund SLC rf
- verkställande direktör Minna Mäenpää, Finlands Hippos rf.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- Livsmedelsmarknadsombudsmannens byrå
- Renbeteslagsföreningen
- Lantmäteriverket
- Finlands viltcentral
- Finlands Jägarförbund
- Centralförbundet för Fiskerihushållning
- Finlands 4H-förbund
- WWF Finland
- ProAgria Keskusten Liitto ry

Utlåtande JsUU 27/2025 rd

- ProAgria, Svenska Lantbrukssällskapens Förbund rf
- Livsmedelsindustriförbundet rf
- Natur-, miljö- och skogsvetareförbundet Loimu rf
- Koneyrittäjät ry
- Förbundet för Ekologisk Odling rf
- Skogsindustrin rf
- Pro Vege ry
- Finlands Yrkesfiskarförbund FYFF rf
- Suomen elintarvikevienti yhdistys ry
- Suomen Hevosenomistajien Keskusliitto ry
- Finlands Byar rf
- Finlands naturskyddsförbund rf
- Finlands Fritidsfiskares Centralorganisation rf
- Finlands Vattenförsörjningandelslag rf
- Finlands Vattenverksförening rf
- Suomenhevosiitto ry
- Valio Ab
- Business Finland Oy.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmänt

I budgetpropositionen för 2025 föreslås anslag på sammanlagt 2,55 miljarder euro för jord- och skogsbruksministeriets förvaltningsområde, vilket innebär en minskning med 74 miljoner euro jämfört med den ordinarie budgeten för 2025. Av förvaltningsområdets anslag används 68 procent för jordbruk och livsmedelsekonomi och 17 procent för utveckling av landsbygden. Huvuddelen av anslagen för landsbygdsutveckling samt jordbruk och livsmedelsekonomi hänför sig till genomförandet av Finlands CAP-plan 2023—2027 i Fastlandsfinland. Behovet av att balansera de offentliga finanserna gäller också jord- och skogsbruksministeriets förvaltningsområde. Jämfört med budgeten för 2025 minskar anslagen för jordbruk och livsmedelsekonomi med 17,9 miljoner euro till 1 724,5 miljoner euro. Inga nedskärningar riktas dock mot de egentliga jordbruksstöden till jordbrukare. Utskottet anser det mycket viktigt att budgetförslaget har utarbetats med förståelse för utmaningarna inom livsmedelsproduktionen och att jordbruksstöden inte skärs ned.

Anslagen för landsbygdsutveckling minskar med 43,0 miljoner euro till 440,0 miljoner euro jämfört med den ordinarie budgeten för 2025. Minskningen beror på variationer i anslagen för stöd- och ersättningssystem mellan åren, bortfall av engångsanslag samt tilläggsbesparingar som beslutades av regeringen våren 2025. I enlighet med målen i regeringsprogrammet riktas finansiering till att främja livsmedelsexporten och stödja återvinningen av näringsämnen. Utskottet fäster också uppmärksamhet vid finansieringen för att trygga tillgången till växt- och strömaterial som en del av försörjningsberedskapen.

Utlåtande JsUU 27/2025 rd

Jordbruk och livsmedelsmarknad

Enligt utredning till utskottet förväntas lönsamheten inom jordbruket förbättras avsevärt jämfört med 2024. Lönsamhetskoefficienten beskriver förhållandet mellan företagarinkomsten och jordbruksföretagarens lönekrav samt avkastningskravet på eget kapital. Koefficienten är under 1 om företagarinkomsten inte täcker lönekravet och avkastningskravet. Den genomsnittliga lönsamhetskoefficienten förväntas i år stiga till 0,58, jämfört med 0,32 enligt prognosen för 2024. Det innebär att lantbruksföretagarens timlön är cirka 10,2 euro år 2025 och avkastningen på eget kapital 3,6 procent.

Lönsamheten varierar mellan olika produktionsinriktningar. Producentpriserna för spannmål förväntas denna växtsäsong bli lägre än föregående år, medan produktionskostnaderna förblir på samma nivå. Därför ger ett genomsnittligt spannmålsbruk ingen företagarinkomst alls år 2025. Lönsamhetskoefficienten stannar på -0,23. På andra växtodlingsgårdar förbättras lönsamheten och koefficienten stiger till 0,37. Även för grisgårdar förväntas lönsamheten förbli lika svag som 2024. För mjölkgårdar stiger lönsamhetskoefficienten till 0,97. Även för andra nötkreatursgårdar närmar sig koefficienten värdet 1.

Utskottet har upprepade gånger konstaterat att lösningen på gårdarnas lönsamhetsproblem inte enbart kan bygga på offentliga stödåtgärder. Lösningen måste hittas på marknaden och en nyckelfaktor här är en bättre fungerande livsmedelsmarknad (JsUU 19/2024 rd — RP 109/2024 rd, JsUU 11/2023 rd — RP 41/2023 rd och JsUU 25/2022 rd — RP 154/2022 rd). Utskottet betonar fortsatt vikten av den andra fasen i reformen av livsmedelsmarknadslagen och behovet av effektiva åtgärder för att stärka jordbrukarnas ställning i förhållande till den mycket koncentrerade dagligvaruhandeln i Finland.

För att lönsamheten ska kunna tryggas på lång sikt krävs det att marknadsintäkternas andel av jordbrukarnas totala inkomster ökar. Producenternas ställning i livsmedelskedjan stärks också genom export. Utskottet anser att regeringens satsningar på att främja livsmedelsexport är viktiga. Det handlar inte enbart om satsningar på FoUI-verksamhet, utan även om investeringar i exempelvis transportinfrastruktur och utbildning. Framför allt är det viktigt att undanröja hinder för exportfrämjande. I de yttranden som utskottet fått har det fästs uppmärksamhet vid att behandlingen av företagens exportdeklarationer och ärenden som gäller marktillstånd fördröjs. Orsaken till detta är nedskärningar i Livsmedelsverkets resurser.

Regeringsprogrammet innehåller ambitiösa mål för framtiden för den finländska livsmedelsexporten. Enligt utskottet är myndighetsuppgifterna kring handläggning av exporttillstånd avgörande för att uppnå statsminister Petteri Orpos regeringsprograms vision — det vill säga att livsmedelsproduktionen i Finland är lönsam och livsmedelsexporten fördubblas. Detta bör beaktas när sparkrav riktas mot Livsmedelsverket. Enligt utredning till utskottet har Livsmedelsverket inte omfattats av nya besparingar i samma utsträckning som andra ämbetsverk inom förvaltningsområdet. Det är dock motiverat att genomföra en extern utvärdering av resursanvändningen och effektiviteten i Livsmedelsverkets verksamhet, där man granskar både resursläget och möjligheterna till utveckling av arbetssätt. Utskottet betonar också vikten av samarbete mellan de ministerier och andra myndigheter som deltar i främjandet av livsmedelsexport.

Utlåtande JsUU 27/2025 rd

Jordbruksstödens andel av de totala intäkterna varierar beroende på produktionsinriktning. Utskottet anser det vara ett mycket betydelsefullt framsteg att utbetalningstidtabellen för jordbruksstöden har kunnat tidigareläggas för vissa stöd. Enligt utskottet bör denna positiva utveckling främjas med tillgängliga medel i fråga om samtliga stöd. Stöden bör, liksom enligt den tidigare betalningstidtabellen, finnas tillgängliga för gårdarna i rätt tid med tanke på bland annat tidpunkten för betalning av lån och krediter.

Enligt utredning till utskottet har jordbruksföretagens relativa skuldsättning, det vill säga skuldernas andel av omsättningen, i genomsnitt inte ökat under de senaste åren. Tvärtom har den minskat tydligt sedan 2017. Skulderna har koncentrerats till gårdar som investerat i sin verksamhet. Antalet svårt skuldsatta gårdar är fortfarande relativt litet i Finland. För jordbrukets strukturutveckling utgör svårigheter att få lån samt ökade investerings- och kreditkostnader en utmaning.

Att gårdarnas finansieringsbehov kan täckas är av avgörande vikt vid både investeringar och generationsväxlingar. Enligt utredning till utskottet har investeringsnivån inom jordbrukssektorn under åren 2021—2023 varit relativt låg jämfört med tidigare år. Den nuvarande nivån räcker inte till för att ersätta den produktionskapacitet som försvinner från gårdar som lägger ner sin verksamhet till följd av strukturutvecklingen inom mjölk-, nötkötts- och svinsektorerna. Därför minskar antalet djur och därmed även produktionsvolymerna måttligt under den närmaste framtiden. Den måttliga minskningen i efterfrågan förväntas tills vidare kompensera produktionsminskningen, men för produkter där Finland är underförsörjt, såsom nötkött, kan importens betydelse komma att öka.

Utskottet anser det vara av yttersta vikt att gårdar som fortsätter och utvecklar sin verksamhet har möjlighet att få finansiering för investeringar. En särskild källa till oro är att det kan vara svårt att genomföra generationsväxlingar i rätt tid. Utskottet har behandlat de särskilda utmaningarna kring generationsväxlingar bland annat i sitt utlåtande om planen för de offentliga finanserna 2026—2029 (JsUU 14/2025 rd — SRR 2/2025 rd). Den stramare finansieringen för jordbruket förvärrar ytterligare den oroande situation där kontinuiteten i den inhemska livsmedelsproduktionen är beroende av att nya jordbruksföretagare etablerar sig i branschen.

I det nämnda utlåtandet (JsUU 14/2025 rd) understödde utskottet att rätten till ersättning för åkrar riktas särskilt till unga jordbrukare. I enlighet med regeringsprogrammet riktas rätten till ersättning till aktiv livsmedelsproduktion och särskilt till unga jordbrukare som nyligen inlett gårdsverksamhet samt till östra Finland. Enligt utredning till utskottet har unga jordbrukare år 2025 sammanlagt 5 805 hektar icke ersättningsberättigade skiften, varav cirka 4 000 hektar enligt en preliminär bedömning är i jordbrukarens ägo. Dessutom frigörs år 2026 en separat kvot på 10 000 hektar för östra Finland, där icke ersättningsberättigade skiften godkänns för ersättningsberättigande i åldersordning från äldst till nyast. Enligt utskottet är det motiverat att överväga möjligheterna att rikta ersättningsrätten för skiften i aktiv livsmedelsproduktion till hela landet.

Utskottet fäster uppmärksamhet vid behovet av att effektivisera förvaltningen. Det har en väsentlig betydelse för att trygga jordbrukets verksamhetsförutsättningar. Enligt de yttranden som utskottet fått kan Säkerhets- och kemikalieverkets behandlingstid för godkännande av nya växtskyddsmedel uppgå till fem år. Utskottet anser att processen måste effektiviseras. En annan central faktor som påverkar priset på och tillgången på produktionsmedel är det nationella gränsvär-

Utlåtande JsUU 27/2025 rd

det för tungmetallen kadmium i gödselmedelslagstiftningen, vilket utskottet kommer att behandla separat senare. När det gäller jordbruksförvaltningen anser utskottet att det är viktigt att fortsätta utveckla den elektroniska ärendehantering. På grund av de strikta tidsfristerna är det nödvändigt att säkerställa omedelbar kundservice i samband med användningen av stödförvaltningens mobilapp Vipumobilen.

Till förutsättningarna för konkurrenskraftig livsmedelsproduktion hör även tillgången till kompetent arbetskraft i hela livsmedelskedjan. Utskottet fäster uppmärksamhet vid hur välkänd naturbrukssektorn är bland unga och skolelever. Det är svårt för dem att välja en framtida bransch som är dåligt känd och har ett negativt offentligt anseende, där fokus ofta ligger på utmaningar. Att höja livsmedelssektorns och den inhemska matens anseende är ett centralt element i den nationella livsmedelsstrategin. Med tanke på målet att fördubbla livsmedelsexporten är det särskilt välkommet med ett internationellt magisterprogram i livsmedelsexport och gastronomi, som utbildar experter med både gastronomisk och företagsekonomisk kompetens samt förståelse för hela livsmedelssystemets funktion. Naturbruksutbildningen, liksom andra utbildningsområden, utmanas av minskade resurser och mindre årskullar. Utskottet anser att det är värt att utreda möjligheten att öka samarbetet mellan högskolor, läroanstalter och forskningsinstitut i fråga om utbildningens genomförande och användningen av forskningsinfrastruktur.

Landsbygdsutveckling och hästhållning

Av Finlands yta utgörs 95 procent av landsbygd, och nästan 70 procent av glesbygd. På landsbygden bor permanent cirka 1,5 miljoner och säsongsvist upp till 2,9 miljoner finländare. I den decentraliserade modellen är landsbygden en miljö där det produceras mat och natur- och rekreationstjänster för hela Finland. I de yttranden som utskottet fått fäster man uppmärksamhet vid den verksamhet som sker på lokal nivå och företagsnivå och som främjar försörjningsberedskapen och upprätthåller landsbygdens tjänster även i områden dit den offentliga sektorns tjänster inte når. Genom byaverksamhet upprätthålls gemensamma utrymmen och förutsättningar för gemenskap. Det möjliggör fritidsverksamhet, motion, kulturaktiviteter och välbefrämjande sammankomster och talkoarbete på platser som inte nås av kommunerna och välfärdsområdena. Enligt regeringsprogrammet kan möjligheterna för hela Finland, landsbygdens livskraft och försörjningsberedskapen främjas och ojämlikheten mellan regionerna motarbetas. Utskottet betonar byaverksamhetens roll, som i hög grad bygger på frivilliginsatser, för att uppnå detta mål.

Yttrandena till utskottet lyfter även fram 4H-verksamhetens och rådgivningsorganisationernas betydelse för landsbygdens och jordbrukets framtid. Genom 4H-verksamheten får unga bekanta sig med naturresurssektorn och möjlighet att skaffa sig erfarenhet av arbete och företagande inom branschen. 4H:s ungdomsarbete förebygger också marginalisering och skapar fritidsmöjligheter på landsbygden. Rådgivningsorganisationerna har en avgörande roll när det gäller att utveckla landsbygdsföretagens verksamhetsförutsättningar och lönsamhet. Utskottet anser att organisationernas roll på landsbygden är betydande och hänvisar särskilt i fråga om 4 H-verksamheten till sitt tidigare utlåtande (JsUU 14/2025 rd).

Enligt statsminister Petteri Orpos regeringsprogram ska verksamhetsförutsättningarna för hästhållning säkerställas och finska hästens ställning som nationalras tryggas. Utskottet har flera gånger betonat hästhållningens betydelse särskilt för landsbygden och dess livskraft. Hästsektorn

Utlåtande JsUU 27/2025 rd

sysselsätter nästan 15 000 personer och är därmed jämförbar med turismen i Lappland i fråga om sysselsättningseffekter. Utskottet anser det vara viktigt att hästhållningens verksamhetsmöjligheter i enlighet med regeringsprogrammet tryggas också i framtiden trots ändringar i finansieringskällan. Utskottet har i sina tidigare ställningstaganden påpekat att hästsporten till sin natur är en verksamhet som måste kunna planeras på lång sikt. En reformen av finansieringen av hästbranschen bör inte skapa osäkerhet om branschens framtid, utan finansieringen bör tryggas långt in i framtiden (JsUU 14/2025 rd). Jord- och skogsbruksutskottet har ansett att en halvtidsöversyn av finansieringsnivån är nödvändig för att verksamhetsförutsättningarna inom hästbranschen ska vara säkrade också under övergångsperioden (JsUU 10/2025 rd).

Travsporten och incitamenten för avel är viktiga för att bevara den finska hästen. Finska hästen är en hotad ras. Den kritiska gränsen anses gå vid 1 000 födda föl. År 2022 föddes fortfarande 1 093 finska hästföl, men år 2023 endast 979 och år 2024 895. För 2025 uppskattas antalet födda föl till cirka 860. I enlighet med regeringsprogrammet anser utskottet det viktigt att den finska hästens ställning tryggas både genom att säkerställa kontinuiteten i det travspelsystem som är livsviktigt för travsporten och genom riktade åtgärder.

Skogsbruk

Enligt budgetpropositionen förändras även naturresurssektorns verksamhetsvillkor av de globala förändringsfaktorerna i dagens värld — såsom klimatförändringen, den snabba tekniska utvecklingen, konkurrensen om sinande naturresurser och den säkerhetspolitiska instabiliteten. Sammanlagt minskar anslagen för naturresursekonomin och Forststyrelsens offentliga förvaltningsuppgifter med 10,9 miljoner euro till 182,7 miljoner euro jämfört med den ordinarie budgeten för 2025, huvudsakligen på grund av anpassningsåtgärder enligt regeringsprogrammet. Jord- och skogsbruksutskottet anser det viktigt att man även i detta utmanande läge långsiktigt satsar på utvecklingen av skogsbruket och skogssektorn i enlighet med regeringsprogrammet och den nationella skogsstrategin fram till 2035. Enligt budgetpropositionen anvisas 2,5 miljoner euro från tillväxtpaketet för bioekonomisektorn till att öka mervärdet inom skogsbaserad bioekonomi. Det är viktigt för att skogsbioekonomins mångsidiga potential ska kunna utnyttjas på ett hållbart sätt. För den nationella skogsstrategin är det centralt att de regionala skogsprogrammen för 2026—2030, som utarbetas för att genomföra strategin, färdigställs före utgången av 2025.

Enligt budgetpropositionen föreslås ett anslag på 36,247 miljoner euro för 2026 för att trygga hållbarheten i virkesproduktionen. Det är 1,03 miljoner euro mindre än innevarande år. Anslaget används för att betala ut stöd enligt den temporära lagen om finansiering av hållbart skogsbruk (34/2015) och den nya lagen om ett temporärt incitamentsystem för skogsbruket (71/2023), som trädde i kraft i början av 2024. Det senare stödsystemet (Metka) har ersatt det tidigare stödsystemet (Kemera), enligt vilket utbetalningar dock kan göras fram till utgången av 2026. Genom stödsystemet uppmuntras enskilda markägare till aktiva och rättidiga åtgärder som ökar skogarnas tillväxt, främjar vattenvården inom skogsbruket, stävjar klimatförändringar, främjar skogarnas anpassning till klimatförändringar samt upprätthåller ett vägnät för skogsbruket.

Under innevarande år har stöd för virkesproduktion sökts aktivt, och anslagen för 2025 förväntas användas i sin helhet. Sannolikt kommer medlen inte att räcka till för alla utbetalningar. Det innebär att vissa utbetalningar skjuts upp till 2026 och därmed påverkar tillgången på medel även det

Utlåtande JsUU 27/2025 rd

året. Den största delen av stödet för virkesproduktion går till plantskogsvård och vård av ungskog, vilket främjar trädens diameterutveckling — något som är viktigt för industrins virkesförsörjning och den inhemska sågverksindustrin. Jord- och skogsbruksutskottet betonar att ökad skogstillväxt har stor betydelse för både samhällsekonomin och den regionala ekonomin. Välväxande skogar binder också kol och möjliggör åtgärder som är viktiga för den biologiska mångfalden. I det nämnda anslaget ingår även ett tillägg på 3,5 miljoner euro för skogsgödsling, som beslutades vid regeringens halvtidsöversyn för att öka skogstillväxten och kolsänkorna.

Syftet med handlingsplanen för den biologiska mångfalden i skogarna (Metso) är att förbättra tillståndet och skyddsnivån för skogliga naturtyper och arter. Programmet bygger på frivilliga erbjudanden från markägare samt på skydd och naturvård med olika metoder. Förslaget om en fortsättning av programmet Metso 2026—2040 har varit på remiss i oktober 2025 och beslut i frågan fattas av statsrådet under hösten. För främjande av vården av skogsnaturen, inklusive genomförandet av programmen Metso och Helmi, föreslås ett anslag på 11,027 miljoner euro för 2026. Jord- och skogsbruksutskottet anser det vara viktigt att anslagsnivån förblir densamma som i år. Enligt budgetpropositionen är målet att trygga biologisk mångfald genom miljöstöd, vårdprojekt för skogliga livsmiljöer, markägarinitierade projekt och kontrollerad bränning på cirka 4 000 hektar. På grund av kraftigt stigande virkespriser kan dock en mindre skogsareal täckas med anslaget 2026 än tidigare år. Med nuvarande stödnivå kan det föreslagna anslaget på 11 miljoner euro täcka cirka 2 500—3 000 hektar, enligt de bedömningar som utskottet fått.

I samband med budgetpropositionen har regeringen lämnat en proposition (RP 104/2025 rd) om att lagen om ett temporärt incitamentsystem för skogsbruket ska kompletteras med bestämmelser om försök med resultatbaserade stöd och miljövänliga anbudsförfaranden. Försöket ska inledas i juli 2026 och inledningsvis omfatta två åtgärder: restaurering av myrar och naturvård av lundar. I budgetpropositionen har 0,8 miljoner euro reserverats för ändamålet. År 2027 är det tänkt att försöket ska utvidgas till ytterligare två åtgärder: ökad andel lövträd vid vården av plantbestånd och ungskog samt lämnande av skyddszoner vid vattendrag. Jord- och skogsbruksutskottet behandlar separat propositionen om försöket, men anser allmänt taget att försöket med miljövänliga anbuds-förfaranden och resultatbaserade stöd är viktigt för att rikta statligt stöd till skogsbruket på ett effektivt och innovativt sätt.

I anslutning till Forststyrelsens avverkningsmål konstateras det i regeringsprogrammet att hållbara avverkningsmöjligheter ska utnyttjas optimalt. Jord- och skogsbruksministeriet har preliminärt uppställt resultatmålet för Forststyrelsens affärsverksamhet till 169,1 miljoner euro och intäktsföringsmålet till 138 miljoner euro år 2026. Intäktsföringen innehåller en engångshöjning med 8 miljoner euro jämfört med den nivå som fastställts i de ägarpolitiska riktlinjerna. För att resultatmålet ska nås krävs det att lönsamheten inom affärsverksamheten ligger kvar på en god nivå. Det högre resultatmålet innebär ingen höjning av avverkningsmålen i Forststyrelsens naturresursplaner, understryker utskottet. Även om virkespriserna enligt prognoserna väntas sjunka något nästa år jämfört med i år, har priserna stigit kraftigt under det senaste decenniet och ligger fortfarande på en relativt hög nivå.

Utlåtande JsUU 27/2025 rd

Fiskerinäringen

Som tidigare nämnts minskar anslagen för naturresursekonomin och Forststyrelsens offentliga förvaltningsuppgifter med 10,9 miljoner euro till 182,7 miljoner euro jämfört med den ordinarie budgeten för 2025. Minskningarna beror i huvudsak på anpassningsåtgärder enligt regeringsprogrammet samt på en ändring enligt Europeiska havs-, fiskeri- och vattenbruksfondens program för 2021—2027. De initiala investeringarna i fiske och vattenbruk är dyra, men har lågt säkerhetsvärde, vilket gör att branschen är i behov av stöd genom de finansieringsinstrument som fonden möjliggör. Jord- och skogsbruksutskottet har under hösten behandlat regeringens proposition om ändring av lagen om Europeiska havs-, fiskeri- och vattenbruksfonden, som möjliggör sådant stöd, och har i sitt betänkande betonat fiskerinäringens viktiga roll för att trygga försörjningsberedskap och livsmedelssäkerhet (JsUB 3/2025 rd — RP 49/2025 rd).

I regeringsprogrammet för statsminister Orpos regering har man förbundit sig att fortsätta genomförandet av det program för främjande av inhemsk fisk som godkändes sommaren 2021. Programmet är mycket ambitiöst och målet är att fördubbla konsumtionen av inhemsk fisk fram till 2035. Enligt regeringsprogrammet kan konsumtionen av, tillgången till och exporten av inhemsk fisk ökas genom att tillståndprocesser och reglering i anslutning till fiskodling lättas upp och möjligheterna till fritidsfiske samt yrkesfiskarnas verksamhetsförutsättningar förbättras. Jord- och skogsbruksutskottet anser det viktigt att beslut som rör yrkesfisket och deras konsekvenser bedöms utifrån målen i programmet för inhemsk fisk, och att man säkerställer de grundläggande förutsättningarna för yrkesmässigt fiske.

De växande bestånden av gråsäl och skarv försämrar yrkesfiskets verksamhetsförutsättningar, och enligt yrkesfiskarna är sälen den enskilt största faktorn som påverkar yrkesfisket längs kusten. Enligt regeringsprogrammet ska onödiga jaktbegränsningar i fråga om livskraftiga arter, såsom storskarv och vitkindad gås, slopas och arterna föras in under jaktlagen. Samtidigt ska det ses till att näringsidkare får rättvis ersättning för skador. Enligt regeringens lagstiftningsplan från september 2025 ska en proposition som genomför dessa skrivningar i regeringsprogrammet lämnas till riksdagen i januari 2026. Jord- och skogsbruksutskottet anser att genomförandet av dessa skrivningar är mycket viktigt och nödvändigt för att trygga förutsättningarna för yrkesfiske.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Jord- och skogsbruksutskottet föreslår

att finansutskottet beaktar det som sägs ovan.

Utlåtande JsUU 27/2025 rd

Helsingfors 22.10.2025

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Ritva Elomaa saf
medlem Tiina Elo gröna
medlem Veronika Honkasalo vänst
medlem Janne Jukkola saml
medlem Teemu Kinnari saml
medlem Milla Lahdenperä saml
medlem Anders Norrback sv
medlem Piritta Rantanen sd
medlem Timo Suhonen sd
medlem Eerikki Viljanen cent
medlem Peter Östman kd
ersättare Olga Oinas-Panuma cent.

Sekreterare var

utskottsråd Susanna Paakkola
utskottsråd Tuire Taina.

Utlåtande JsUU 27/2025 rd

Avvikande mening 1

Avvikande mening 1

Motivering

Budgetpropositionen är mycket bristfällig och otillräcklig i förhållande till de många förändringar och hotfulla utvecklingstrender som skakar samhället. I enlighet med regeringsprogrammet har Finland förbundit sig att stoppa förlusten av biologisk mångfald före 2030 och vara klimatneutralt 2035. Inget av dessa mål kan nås utan ytterligare satsningar i statsbudgeten. Regeringens budgetförslag innehåller dock inga sådana satsningar. Samtidigt förbises flera åtgärder som skulle förbättra jord- och skogsbrukets framtida verksamhetsförutsättningar och hållbarhet. Förlusten av biologisk mångfald och klimatkrisen är stora riskfaktorer både för jordbruket och skogsbruket också i Finland.

Naturvård, vattenskydd och återvinning av näringsämnen

När det gäller att stoppa förlusten av biologisk mångfald är bilden under regeringsperioden att finansieringen har skurits ned avsevärt. I budgeten för 2026 riktas nya nedskärningar till Forststyrelsens naturtjänster och omkostnadsbesparingar både till miljöministeriet och Finlands miljöcentral. Det är positivt att naturvården inte drabbas av samma typ av nedskärningar som under de två föregående åren, men det räcker inte. Finansieringen för naturvård och restaurering måste ökas målmedvetet för att stoppa utarmningen av naturtillståndet och återställa naturen i både skogar och jordbrukslandskap.

En central brist är den otillräckliga finansieringen av förlängningen av programmet Metso. Den nuvarande nivån räcker inte till för att tillgodose behovet av ett strikt tioprocentsskydd. Finansieringen av Metso bör därför ökas betydligt under de kommande åren. Programmet Helmi är å sin sida ett viktigt verktyg för att genomföra den nationella restaureringsplanen, och även dess finansiering bör ökas för att restaureringen av livsmiljöer ska kunna ske i tillräcklig omfattning. Nedskärningarna i Forststyrelsens verksamhet försvårar genomförandet av programmen Helmi, Sotka och Nousu.

Regeringen har också misslyckats med skyddet av gamla skogar genom att införa alltför strikta skyddskriterier och genom att underlåta att göra nödvändiga ändringar i skogslagen för att stärka skogsbrukets hållbarhet och skogsnaturens mångfald.

Finansieringen för vattenskydd har minskat märkbart jämfört med slutet av den föregående regeringsperioden. Vattendragens tillstånd kan inte förbättras utan långsiktig finansiering och en höjning av finansieringsnivån jämfört med nuläget. Den extra finansiering som regeringen riktat till Skärgårdshavsprogrammet täcker endast en liten del av det underskott som nedskärningarna under regeringsperioden har orsakat. Finansieringen till Skärgårdshavet är visserligen viktig, men resurser behövs också för att förbättra tillståndet i andra havsområden och i inlandsvatten. Dessutom bör regeringen dra tillbaka beslut som försämrar vattenkvaliteten, såsom förlängningen av undantaget för gödselhantering.

Utlåtande JsUU 27/2025 rd Avvikande mening 1

Markanvändningssektorn och klimatpolitiken

Budgeten svarar inte heller mot de centrala problemen i Finlands klimatpolitik. En av de största bristerna är den helt otillräckliga reaktionen på den svaga situationen för Finlands kolsänkor. Enligt preliminära uppgifter var markanvändningssektorn år 2024 en utsläppskälla på 13,5 miljoner ton CO₂-ekv. Enligt klimatlagens mål om koldioxidneutralitet borde kolsänkan ligga på –21 miljoner ton CO₂-ekv, vilket innebär att gapet mellan nuläget och målet är 34,5 miljoner ton CO₂-ekv. Det är ett stort gap, och det är uppenbart att betydande satsningar på att stärka kolsänkan behövs, även om utsläppen skulle minska mer än förväntat.

Med det finansieringsunderskott som budgeten för 2026 innebär kommer Finland att hamna långt från sina klimatmål. Kursen måste ändras omedelbart, eftersom varje förlorat år gör måluppfyllelsen svårare.

Regeringen föreslår fortsatt nedskärningar för 2026 i åtgärder som stärker kolsänkor, såsom stöd för skogsplantering på impedimentmark och stöd för askgödsling. För att kompensera för dessa nedskärningar krävs oundvikligen ersättande åtgärder, och dessutom behövs många helt nya insatser för att återställa kolsänkan. Exempelvis saknas fortfarande stöd för våtmarksodling, som anses kostnadseffektivt, även i budgeten för 2026.

Ett centralt sätt att öka skogarnas kolsänka är att begränsa avverkningens volymer. Målet i budgeten för 2026 att öka Forststyrelsens avkastningsmål är helt felriktat, eftersom det ökar trycket på att öka avverkningen i statens skogar. En annan effektiv åtgärd vore att avskaffa skattefriheten för industriell vedeldning. Att minska skattesubventionerna för vedeldning skulle styra användningen av trä bort från energiproduktion och mot produkter med högre förädlingsvärde. Samtidigt skulle statsfinanserna få välbehövliga tilläggsinkomster.

Inom ansvarsfördelningssektorn har minskningen av jordbrukets utsläpp varit mycket begränsad. Klimatarbetet inom jordbruket pågår och sektorn är redo att agera, men övergången hindras av faktorer som måste åtgärdas. Dels är problemet ett stödsystem som inte erkänner eller belönar hållbarhetsåtgärder inom jordbruket, dels har de ökande utsläppen från torvjordar upphävt de utsläppsminskningar som uppnåtts på andra håll. Åtgärderna för att minska utsläppen från torvmarker är centrala för att utsläppsminskningarna inom jordbruket ska lyckas. Det behövs också statliga åtgärder till exempel för att minska utsläppen från arbetsmaskiner.

Livsmedelssystemet och jordbrukets hållbarhetsomställning

Det finländska jordbruket behöver förnyas för att det ska vara hållbart både ur producentens och miljöns synvinkel. Tyvärr innehåller budgetpropositionen inga metoder för att främja hållbarhetsomställningen inom jordbruket.

Stödsystemet för jordbruket är fortfarande bevarande till sin karaktär, och möjligheterna att stödja förändring är mycket begränsade. Därför måste förändringen av stödsystemet tas på största allvar. Utan hållbarhetsåtgärder hotar grunden för jordbrukets verksamhet att försvagas. Som tidigare nämnts ökar miljökriserna även riskerna för jordbruket. Effekterna av klimatförändringar

Utlåtande JsUU 27/2025 rd
Avvikande mening 1

och förlust av biologisk mångfald, såsom fler extrema väderhändelser och minskning av pollinatörer, utgör ett växande hot mot skördarna.

Växtbaserad mat finns i vår framtid och det är en framväxande trend redan nu. Företag som utvecklar ny växtbaserad mat samlar investeringar. Många jämförelseländer som Danmark och Nederländerna satsar stora summor på att främja växtbaserad mat. För att utnyttja den växtbaserade matens potential behövs målmedvetna satsningar i hela värdekedjan: utveckling av metoder och sorter, incitament för jordbrukare att odla varierade proteinrika grödor och investeringar som stimulerar produktionen av växtbaserad mat.

Ekologisk produktion bör erkännas bättre som en del av ett inhemskt, krisresistent och försörjningstryggt livsmedelssystem. Att öka ersättningarna för ekologisk produktion från och med 2027 är ett steg i rätt riktning. Den ekologiska produktionen behöver dock stärkas ytterligare. Stödnivån för 2026 möjliggör inte tillväxt inom sektorn. Beroendet av importerade produktionsinsatser bör minskas ytterligare, och därför bör utvecklingen av ekologisk produktion som en del av jordbrukssystemet lyftas till en strategisk prioritet.

Förbättrad djurvelfärd

Regeringen fortsätter att vara passiv även när det gäller att förbättra djurens välfärd. Ett uppenbart missförhållande är att pälsdjursuppfödning fortfarande tillåts, trots att Europeiska myndigheten för livsmedelssäkerhet (EFSA) i en vetenskaplig rapport som publicerades i juni har konstaterat att pälsdjursuppfödning i sin nuvarande form bör avskaffas på grund av djurens lidande. Pälsdjursuppfödningen bör avvecklas kontrollerat genom att avträdelsestöd erbjuds.

Budgetpropositionen för 2026 innehåller nedskärningar i Livsmedelsverkets omkostnader. Nedskärningarna får inte riktas till uppgifter som främjar djurens välbefinnande. Regeringen beslutade i början av sin mandatperiod att inte förlänga uppdraget som djurskyddsombudsman. För att djurskyddet och djurvelfärden ska kunna främjas på ett kontinuerligt och förutsägbart sätt måste uppdraget permanentas och tillräckliga resurser årligen reserveras för verksamheten.

Avvikande mening

Vi föreslår

att finansutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 22.10.2025

Tiina Elo gröna
Veronika Honkasalo vänst

Utlåtande JsUU 27/2025 rd
Avvikande mening 2

Avvikande mening 2

Motivering

Allmänt

För jord- och skogsbruksministeriets förvaltningsområde föreslås anslag på sammanlagt 2,55 miljarder euro, vilket innebär en minskning på 74 miljoner euro jämfört med den ordinarie budgeten för 2025. Av dessa anslag används 68 procent till jord- och livsmedelsekonomi, 17 procent till landsbygdsutveckling, 7 procent till naturresursekonomi och Forststyrelsens offentliga förvaltningsuppgifter, 6 procent till förvaltning och forskning samt 2 procent till lantmäteri och registrering av bostadsaktier.

Situationen inom jordbruket

Lönsamheten inom jordbruket har varierat kraftigt mellan 2020 och 2025. Enligt preliminära uppgifter från Naturresursinstitutet (Luke) förbättras lönsamheten tydligt under 2025, och den genomsnittliga lönsamhetskoefficienten förväntas stiga till 0,58, jämfört med 0,32 året innan. Detta innebär att lantbruksföretagarens timlön år 2025 är cirka 10,2 euro och avkastningen på eget kapital 3,6 procent.

Anslagen för jordbruk och livsmedelsekonomi minskar med 17,9 miljoner euro till 1 724,5 miljoner euro jämfört med den ordinarie budgeten för 2025. Minskningen beror i huvudsak på ändringar som hänför sig till genomförandet av den besparing i den regionala och lokala landsbygdsutvecklingen som det beslutades om i regeringsprogrammet.

Vi instämmer i att jord- och skogsbruksministeriets grundläggande uppgifter blir allt viktigare. Dessa uppgifter omfattar att trygga livsmedelsförsörjning, livsmedelssäkerhet och ett konkurrenskraftigt inhemskt livsmedelssystem, försörjningstrygghet och rent vatten, hantering av djur- och växtsjukdomar, hållbarhet inom naturresursekonomin och konkurrenskraften för näringar som bygger på dessa samt utveckling av landsbygdens livskraft. Dessa uppgifter är alltså mycket viktiga i och med det spända geopolitiska läget. Regeringens beslut att inte skära ned i det produktiva jordbruket är positivt. Samtidigt underlåter regeringen att genomföra utredningar och effektiviseringsåtgärder som är motiverade och nödvändiga också för jordbrukssektorn.

Regeringens satsningar på att förbättra jordbrukets lönsamhet, rikta stöden mer rättvist och förbättra livsmedelssystemets hållbarhet är dock otillräckliga. Regeringen arbetar inte med att utveckla lagstiftningen eller omfördela anslagen. Det är framför allt de finländska producenterna som får lida av den här passiviteten. Det handlar om framtiden för den finländska livsmedelsproduktionen samt om hållbarhet och rättvisa i vårt livsmedelssystem i ett svårt statsfinansiellt läge.

År 2026 betalas enligt budgetpropositionen sammanlagt 1 718 miljoner euro i jordbrukarstöd, alltså lika mycket som 2025 och 2020—2024 i genomsnitt. EU finansierar 44 procent av stöden (752 miljoner euro) och finska staten 56 procent (966 miljoner euro). Jordbruksstödens grundstruktur har redan länge varit oförändrad, och den reform av EU:s jordbrukspolitik som inleddes

Utlåtande JsUU 27/2025 rd

Avvikande mening 2

2023 medförde inga större förändringar i den. Den nya CAP innebära förändring, vilket är positivt.

De produktionskopplade stöden utgör drygt en fjärdedel av alla jordbrukarstöd (ca 450 miljoner euro) och riktas främst till mjölk- och nötköttsproduktion, men även till får- och gethållning samt vissa åkergrödor (proteinväxter, stärkelsepotatis, sockerbeta). Andelen stöd som är klart kopplade till miljömål (inklusive miljöersättning, ekologisk ersättning och ekosystemstöd) utgör drygt en femtedel (cirka 380 miljoner euro). Ungefär hälften av jordbruksstödet (ca 850 miljoner euro) betalas per hektar utan krav på att producera en viss gröda eller produkt.

Stödberoendet varierar beroende på produktionsinriktning. På spannmålgårdar har stöden utgjort i genomsnitt 45 procent av de totala intäkterna, och på andra växtodlingsgårdar cirka 48 procent. På mjölkgårdar har stöden utgjort cirka 22 procent av intäkterna, och på andra nötkreatursgårdar cirka 36 procent. Gris- och fjäderfäproduktion samt växthusodling är betydligt mindre beroende av stöd än genomsnittet. På grisgårdar har stöden utgjort cirka 14 procent, på fjäderfägårdar cirka 6 procent och inom växthusodling cirka 4 procent.

Försörjningsberedskapen bör förbättras särskilt där produktionen är beroende av utländska produktionsinsatser. Även om 80 procent av de livsmedel som används är inhemska, krävs många importerade insatser för att producera dem (t.ex. kompletteringsprotein, olja, gödselmedel, växtskyddsmedel, maskiner och reservdelar). Exempelvis skulle en effektivare näringsåtervinning öka försörjningstryggheten och minska behovet av importgödsel. Regeringens åtgärder för att förbättra försörjningsberedskapen och minska beroendet av importerade insatser är otillräckliga.

Regeringen saknar mod att reformera jordbruksstöden eller ens utreda om det nuvarande systemet är rättvist — är det rimligt att stöd kan betalas ut år efter år till gårdar som inte producerar foder eller livsmedel för marknaden?

SDP anser att det är viktigt att livsmedelsproduktionen fortfarande är och förblir kärnan i jordbrukspolitiken, men att detta också bör synas bättre i allokeringen av jordbruksstöden.

SDP uppmanar enträget regeringen att närmare utreda stödpolitiken för passiva gårdar och att ge nuint rikta stöden till gårdar som har inkomster av mat- eller foderproduktion. I ett läge där statsfinanserna år efter år anpassas inom varje sektor får det inte vara så att hela 86 miljoner euro i stöd per år betalas till gårdar som inte har inkomster från jordbruk. Regeringen borde åtminstone ha utrett finansministeriets förslag om att införa en försäljningsintäktsgräns för gårdar och att rikta stöden till heltidsproducenter samt att begränsa stöden till exempel för pensionerade jordbrukare med verksamhet som bisyssla.

Enligt en sakkunnigbedömning som utskottet fick redan 2024 hade 13 100 gårdar inga försäljningsinkomster från jordbruk 2020. Ändå hade cirka 10 000 av dem tagit emot statligt eller annat stöd till ett belopp av sammanlagt cirka 86 miljoner euro, dvs. 4,9 procent av totalbeloppet av jordbruksstöden. Varför vägrar regeringen att utreda dessa gårdar och stödbeloppens nivå närmare? Finländarna har rätt att lita på att skattemedlen används rättvist.

Utlåtande JsUU 27/2025 rd Avvikande mening 2

Ökad livsmedelsexport stärker förnyelsen och försörjningsberedskapen

Regeringen bör fortsätta att reformera det inhemska jordbruket genom ett brett urval av metoder, framför allt genom att nyttja växtförädling och potential för ny genteknik. Dessutom behövs det reformer för att förbättra vattenhanteringen i marken, gå vidare med digitaliseringen och utveckla produktionsdjurens välbefinnande. Det är viktigt med FoUI-verksamhet och utveckling av ny livsmedelsproduktionsteknik som en del av hela livsmedelssystemet. Lösningarna inom den cirkulära ekonomin måste i stor utsträckning tas med bland annat inom branschen för återvinning av näringsämnen samtidigt som försörjningsberedskapen förbättras. Det väsentliga är att livsmedelsproduktionens marknadsorientering, förädlingsvärdet och stödpolitiken samtidigt utvecklas.

De behövs en tydlig satsning på mervärdesprodukter samtidigt som jordbruksstöden utvecklas så att de blir mer resultatbaserade. Då blir det möjligt att effektivisera produktionen på ett lönsamt sätt (t.ex. genom att ta ur bruk odlingsmarker med låg avkastning), vidta effektiva klimatåtgärder och förebygga avskogning i Finland. Även om reformen av stöden är en del av en större helhet och till många delar avgörs på EU-nivå, kan kostnadseffektiviteten i stöden ökas också genom inhemska lösningar. I budgeten har det reserverats pengar för exportfrämjande åtgärder, men fortfarande baserar sig en betydande del av lösningarna på tidsbundna projekt i stället för permanenta strukturer. Därför är det tämligen osäkert om regeringsprogrammets långsiktiga mål kommer att nås.

Vi vill betona att om livsmedelsexporten ska växa hållbart och det uppsatta tillväxtmålet nås, krävs långsiktigt engagemang både från livsmedelsföretagen och från staten. Till exempel olika projektbaserade lösningar är ofta kortvariga och kortsiktiga. Osäkerheten kring exportfrämjandets kontinuitet påverkar företagens vilja att investera negativt.

Det är viktigt att öka livsmedelsexporten och detta ingår också i förslagen från förra valperiodens parlamentariska grupp för bedömning av jordbrukets resultat- och utvecklingsutsikter. Att påskynda genomförandet av åtgärder som syftar till att öka livsmedelsexportens värde är då en prioritet.

Effektivisering av förvaltningen — kostnadsgranskning av nya stöd

Också jord- och skogsbruksministeriets förvaltning har som en del av anpassningen av statsfinanserna drabbats av nedskärningar under innevarande regeringsperiod. Samtidigt införs nya stödformer med tillhörande datasystem och administrativa kostnader. Målet bör vara hållbar och långsiktig effektivisering och utveckling även av statliga stöd och tillhörande stödfunktioner. I regeringens proposition RP 104/2025 rd om ändring av lagen om ett temporärt incitamentsystem för skogsbruket konstateras det att Finlands skogscentral, som fungerar som statsbidragsmyndighet för stödsystemet, har uppskattat att enbart ändringar i datasystemen kostar 530 000—600 000 euro och att administrationen av stöden kostar 150 000 euro per år. För att försöksverksamheten ska lyckas krävs dessutom att skogscentralen informerar, utbildar och ger råd om stödmöjligheterna och villkoren för dem. Skogscentralen har uppskattat att dessa uppgifter kostar sammanlagt 150 000 euro under 2026 och 2027. Stödet är tidsbegränsat, vilket innebär att om det inte förlängs, går investeringarna i datasystem, information och utbildning förlorade. De datasystemänd-

Utlåtande JsUU 27/2025 rd
Avvikande mening 2

ringar som görs för försöket skjuter upp andra utvecklingsprojekt som skogscentralen planerat för 2026.

Den sittande regeringen lade ner det besogningsstöd som inleddes förra perioden, just när beviljandet av stöd hade kommit i gång. SDP kräver att skattemedlen används mer rationellt i en verklighet där budgetarna krymper. Ett försöksstöd med två års varaktighet och de ovan beskrivna administrativa kostnaderna är ett ineffektivt sätt att använda skattemedel.

Forststyrelsen

För skötseln av Forststyrelsens offentliga förvaltningsuppgifter föreslås 7,007 miljoner euro under moment 30.64.50, som faller under jord- och skogsbruksministeriets huvudtitel. Det är 127 000 miljoner mindre än år 2025. Minskningen beror främst på omkostnadsbesparingar enligt regeringsprogrammet. Utöver dessa anslag får Forststyrelsen för de ovannämnda offentliga förvaltningsuppgifterna använda de inkomster som inflyter till Forststyrelsen för de offentliga förvaltningsuppgifter som hör till jord- och skogsbruksministeriets ansvarsområde. Dessa inkomster beräknas uppgå till 6 600 000 euro, varav 6 100 000 euro från jakt och fiske och 500 000 euro från försäljning av frön från skogsträd. Basfinansieringen av Forststyrelsens offentliga förvaltningsuppgifter är knapp i förhållande till de ökade uppgifterna. Situationen är särskilt utmanande inom jakt- och fiskeövervakningen och fiskevården. Under jord- och skogsbruksministeriets huvudtitel finansieras också övervakningen av nationalparker som hör till miljöministeriets ansvarsområde. De nya nationalparkerna har ökat behovet av jakt- och fiskeövervakning.

Avvikande mening

Vi föreslår

att finansutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 22.10.2025

Piritta Rantanen sd
Timo Suhonen sd

Utlåtande JsUU 27/2025 rd

Avvikande mening 3

Avvikande mening 3

Motivering

Jordbruket

Trots att regeringen offentligt har betonat att i synnerhet det livsmedelsproducerande jordbruket skulle vara skyddat från anpassningsåtgärder, har anslagen till sektorn som helhet minskat. Minskade anslag ger dåliga förutsättningar för att genomföra den utlovade vändningen i jordbrukets lönsamhet, särskilt som nödvändiga strukturella reformer inom sektorn fortfarande lyser med sin frånvaro. Budgetförslaget för 2026 erbjuder knappast några konkreta lösningar på de vardagliga utmaningar som jordbrukarna står inför.

Bakom lönsamhetsproblemen ligger ökade produktionskostnader, osäkra marknadspriser och administrativ belastning. Spannmålsgårdarna befinner sig just nu i en särskilt svår situation, där den genomsnittliga lönsamhetskoefficienten ser ut att bli negativ. Inom övriga produktionsinriktningar är utvecklingen något bättre enligt prognoserna. Den övergripande bilden av jordbrukets lönsamhet är dock starkt polariserad. Det finns för få gårdar med god eller ens måttlig lönsamhet, och för många med svag lönsamhet.

Centern är oroad över hur den svaga lönsamhetsutvecklingen påverkar gårdarnas investeringsförmåga och generationsväxlingar. Investeringsvolymen räcker inte till för att kompensera den produktionskapacitet som samtidigt försvinner när gårdar läggs ned. Den allmänt svaga lönsamheten gör att tillgången till finansiering alltför ofta blir ett hinder för investeringar. Om den utvecklingen fortsätter riskerar självförsörjningen inom livsmedelsproduktionen att försvagas och importberoendet att öka.

Den långvariga svaga lönsamheten syns i att antalet generationsväxlingar minskar alarmerande. Det behövs konkreta åtgärder för att trygga kontinuiteten i den inhemska matproduktionen. Tyvärr har regeringen inte lyckats lägga fram sådana för riksdagen. Generationsväxlingar skulle kunna främjas till exempel genom att i beskattningen inkludera sidoinkomster i beräkningen av den unga jordbrukarens företagareinkomst, samt genom att utvidga räntestödslån och statliga garantier till gårdar som drivs som aktiebolag.

Det viktigaste är dock att förbättra lönsamheten genom intäkter från marknaden. Centern har länge efterlyst en strukturell reform av livsmedelsmarknaden. Regeringsperioden har redan passerat halvtid, men åtgärderna för att rätta till obalansen på marknaden har varit obefintliga. Den andra fasen av reformen av livsmedelsmarknadslagen låter fortfarande vänta på sig, och någon reform av konkurrenslagen har inte ens påbörjats.

Utöver de lagändringar som gäller livsmedelsmarknaden är det nödvändigt att säkerställa tillräcklig finansiering för livsmedelsmarknadsombudsmannens byrå. Centern noterar att ombudsmanens befogenheter har utökats under de senaste åren, men att detta inte alls syns i finansieringen. Tillräckliga resurser är nödvändiga för att uppgifterna ska kunna skötas på ett ändamålsenligt sätt.

Utlåtande JsUU 27/2025 rd Avvikande mening 3

Centern efterlyser långsiktiga satsningar på livsmedelsexporten. Förvaltningen av livsmedelsexporten har reformerats kraftigt genom att exportfrämjandet flyttats till utrikesministeriets ansvarsområde. Nu är det dags att fokusera på faktisk exportfrämjande verksamhet. Livsmedelsexporten är alltför beroende av enskilda projekt, vilket gör att kontinuitet saknas. Framför allt måste en permanent och effektiv lösning snabbt hittas som ersättning för det nedlagda programmet Food from Finland.

Utöver fungerande strukturer för exportfrämjande måste man säkerställa att myndigheternas resurser är rätt dimensionerade och riktade. De anpassningar som görs inom förvaltningen är motiverade, så länge verksamhetsförutsättningarna inte äventyras.

Hästbranschen

Centern är oroad över den försämrade finansieringen för hästnäringen, som hotar branschens livskraft och sysselsättning. I budgetpropositionen för 2026 har anslagen till främjande av hästnäringen minskat med nästan 13 procent jämfört med året innan, och på två år har finansieringen minskat med över 30 procent. Denna utveckling strider mot regeringsprogrammets mål att säkerställa hästhushållningens verksamhetsförutsättningar och trygga finska hästens ställning som nationalras.

Nedskärningarna hotar inte bara travbanorna ute i landskapen verksamhet utan också sysselsättningen inom hela hästbranschen och landsbygdens livskraft. Hästnäringen sysselsätter cirka 15 000 personer och stöder i bred bemärkelse jordbruket, företagandet och försörjningsberedskapen. Centern anser att finansieringen av hästbranschen måste tryggas på lång sikt och att det stöd som för ett år sedan riktades till uppfödning av finska hästar får en fortsättning för att branschens verksamhetsförutsättningar och framtidstro ska bevaras.

Bioekonomi och bioenergi

Centern anser att bioekonomins tillväxtpotential inte utnyttjas fullt ut. Målet är att mervärdet från bioekonomin ska öka även nästa år, men skogsindustrins nuvarande ekonomiska utmaningar gör det mycket svårt att uppnå detta mål. Centern ser skogsbaserad bioekonomi som grunden för Finlands framtida hållbara tillväxt. För att stärka sektorns konkurrenskraft krävs det långsiktiga satsningar på kompetens, forskning och innovationer, så att skogarnas mångsidiga potential kan utnyttjas på ett hållbart sätt.

Finland har stora möjligheter inom infångning av biogen koldioxid och fossilfri energiproduktion. Därför är det oroande att anslagen för dessa ändamål inte ökar alls. Vi håller på att halka efter jämförbara länder som Sverige. Risker är att investeringspotentialen i den gröna omställningen inte utnyttjas.

Biogasproduktionen, som skulle kunna bli en viktig tillväxtbransch för landsbygden, har drabbats av regeringens motstridiga åtgärder. Minskad finansiering i strid med regeringsprogrammet och återkommande nya byråkratiska krav minskar investeringsviljan. Dessutom har ändringarna i distributionsskyldigheten bidragit till ökad osäkerhet i investeringsmiljön. Redan nu ser vi att investeringar flyttar till Sverige. Centern anser att skattefrihet och administrativ förenkling enligt

Utlåtande JsUU 27/2025 rd

Avvikande mening 3

svensk modell bör eftersträvas även i Finland. Biogasproduktionen i sin helhet bör ses ur ett tväradministrativt och uppmuntrande perspektiv. I nuläget riskerar biogasproduktionen att falla mellan stolarna i förvaltningsmässigt avseende, det är ett område som ingen riktigt äger.

Skogsbruk och torv

Satsningarna på hållbart skogsbruk är otillräckliga. Nedskärningarna i Metka-stöden och de försämrade stödvillkoren försvårar upprätthållandet och en hållbar skötsel av skogarna. Centern påminner om att investeringar i skogarnas tillväxt och hälsa stöder både skogarnas välfärd och uppnåendet av klimatmålen. Det så kallade Metka-pilotprojektet för att reformera incitamentssystemen för skogsbruket går i rätt riktning, men med tanke på helheten är det alltför blygsamt. Att avskaffa skogsplanteringsstödet och att försvaga finansieringen för frivilliga skyddsprogram (Metso, Helmi) är misstag som måste rättas till.

Centern betonar skogsägarnas egendomsskydd. Informellt skydd, där skyddsåtaganden görs utan markägarens tillstånd och ersättning, är oacceptabelt. Skyddet av värdefulla naturmiljöer är viktigt, men det måste bygga på frivillighet och full ersättning.

Centern fäster uppmärksamhet vid Forststyrelsens ökade intäktsföringsmål. Det är i sig inte problematiskt att öka intäktsföringen, särskilt om det kan genomföras utan att avverkningarna ökar. Däremot är det inte acceptabelt att samtidigt genomföra betydande nedskärningar i Forststyrelsens naturtjänster. Nedskärningarna leder till att flera naturum måste stängas och att tjänster på friluftsområden skärs ned. Dessa beslut riskerar att försvaga den sociala acceptansen för skogsanvändning, vilket Centern ser som en oroande utveckling.

Forststyrelsens utmaningar syns också i basfinansieringen av de offentliga förvaltningsuppgifterna, som är knapp i förhållande till de ökade uppgifterna. Situationen är särskilt utmanande inom jakt- och fiskeövervakningen och fiskevården. Behovet av fiske- och jaktövervakning har ökat på grund av att antalet besökare på de natur- och rekreationsområden som Forststyrelsen förvaltar kraftigt har stigit. Centern anser att finansieringsnivån måste garantera att alla lagstadgade uppgifter kan genomföras på ett ändamålsenligt sätt.

Regeringens linje att avveckla torvproduktionen är enligt Centern ett misstag. Det anslag som riktats till att trygga tillgången på växt- och strötorv är endast en nödlösning. Torven har fortfarande en viktig roll med tanke på försörjningsberedskapen och jordbrukets behov av odlingssubstrat, och det finns inget fullvärdigt ersättningsmaterial. Centern anser att tillståndprocesserna för torvproduktion måste snabbas upp, så att tillgången på inhemsk strö- och växttorv kan tryggas även i framtiden.

Fiske och viltvård

Centern är oroad över den svaga situationen för det inhemska fisket och dess konsekvenser för försörjningsberedskapen. Andelen inhemskt fångad fisk av konsumtionen har sjunkit till endast cirka sex procent, och en allt större del av fisken är importerad. Fiskeföretagens verksamhetsförsättningar försvagas av höga energikostnader, ökad byråkrati och det ökande trycket på användningen av havsmiljön, såsom utbyggnaden av havsbaserad vindkraft på fiskeområden.

Utlåtande JsUU 27/2025 rd

Avvikande mening 3

Trots de goda skrivningarna i regeringsprogrammet har i praktiken inga förslag för att främja fiskerinäringen och användningen av inhemsk fisk förts vidare. Programmet för att främja inhemsk fisk måste genomföras mer effektivt. Det måste gå att hitta incitament för att förnya fiskeflottan, införa lågutsläppande energilösningar och förbättra fiskens kvalitet. Samtidigt måste den administrativa bördan minskas, eftersom den under de senaste åren har blivit ohållbar.

Centern kräver också konkreta åtgärder för att hantera bestånden av säl och skarv, som orsakar betydande skador för fiskare och fiskbestånd. Ersättningssystemet för sälskador måste återställas till tidigare nivå, och avlägsnande av problemindivider måste underlättas. Åtgärder för att begränsa skarvbeståndet måste kunna vidtas så snart som möjligt.

Antalet skador orsakade av stora rovdjur har ökat till rekordnivå och ersättningskostnaderna närmar sig 12 miljoner euro. Situationen är ohållbar. Centern anser att bestandsreglerande jakt är nödvändig både för att hantera djurbestånden och ur statsfinansiell synvinkel.

Det förslag om kvotjakt på varg som bereds inom jord- och skogsbruksministeriet ger förhoppningsvis förbättringar i den nuvarande situationen. Centern påpekar att detta förutsätter att kvoten blir tillräckligt stor. Motsvarande kvotjakt bör utsträckas också till andra stora rovdjur.

Landsbygdspolitik

Landsbygdens livskraft är en helhet som inte begränsar sig enbart till jord- och skogsbruk. Regeringens nedskärningar i finansieringen för enskilda vägar, bredbandsutbyggnad, distributionsstöd och landsbygdens tjänster försvagar förutsättningarna för regional utveckling. Landsbygdsfinansieringen bör granskas tväradministrativt, och det måste säkerställas att de regionala konsekvenserna bedöms i beslutsfattandet.

Centern anser att den föreslagna nedskärningen av statsbidraget till byaverksamheten i nästa års budget är ett misstag. Byaverksamheten är en central del av landsbygdens resiliens och beredskap inför exceptionella situationer. Den fungerar som en del av det nationella försörjningstrygghetsnätverket och tryggar vardagen där kommunernas och välfärdsområdenas tjänster inte når fram. En nedskärning som är liten i euro räknat kan orsaka stor skada.

Centern påminner om att basservicen på landsbygden, såsom vägnät, hälsovårdstjänster och datakommunikationsförbindelser, också utgör förutsättningar för jordbruket och skogsbruket. I den landsbygdspolitiska redogörelse som kommer att behandlas i riksdagen under höstsessionen måste dessa kopplingar beaktas på ett genuint sätt.

Avvikande mening

Vi föreslår

att finansutskottet beaktar det som sägs ovan.

Utlåtande JsUU 27/2025 rd
Avvikande mening 3

Helsingfors 22.10.2025

Eerikki Viljanen cent
Olga Oinas-Panuma cent